

Schulden

Bijdrage Aedes t.b.v. Rondetafelgesprek Tweede Kamer op 12 februari 2018

29 januari 2018

Aedes vereniging van woningcorporaties deelt het grote belang tot een brede en diverse aanpak om schulden bij huishoudens te voorkomen dan wel te verhelpen. Schulden zorgen uiteindelijk voor een hoop ellende achter de voordeur en leiden soms tot huisuitzettingen. Zoals uit het CBS-rapport *Armoede en Sociale uitsluiting 2018* blijkt zijn huishoudens met een laag inkomen een manifest probleem in Nederland en neemt het aantal huishoudens dat langdurig met een laag inkomen heeft te maken zelfs toe.

Het hebben van schulden is overigens niet alleen een financieel probleem, maar in veel situaties ook een gevolg van psychosociale omstandigheden, waardoor huishoudens niet meer goed in staat zijn hun financiële huishouden op orde te houden of te krijgen. Het is in onze ogen van groot belang dit vroegtijdig te signaleren en mensen in een veilige en stabiele woonsituatie te kunnen helpen. Huisuitzetting als gevolg van schulden zou idealiter nooit als optie in beeld mogen komen. Woningcorporaties hebben hun beleid daarop ook gericht de afgelopen jaren.

Maar ook anderen kunnen in onze ogen daarin een bijdrage leveren. Met verwijzing naar onze eerdere brieven aan uw Kamer over dit thema (i.c. 12 april 2016 en 16 juni 2017) noemen wij hier nog vier belangrijke punten:

1. Voorkomen is beter dan genezen

Vanuit de gedachte dat het beter is om problematische schulden te voorkomen dan ze op te moeten lossen heeft Aedes met diverse partners al sinds 2008 gepleit voor en gewerkt aan een systeem van vroegsignalering. Eerst het Landelijk Informatiesysteem Schulden (LIS) en later de 'Vroegsignalering index Probleemschulden (ViP).' Echter, steeds wordt uiteindelijk door instanties aangegeven dat het de privacyregels te veel zou schenden. Een dergelijk systeem zou schulden van mensen in kaart moeten brengen. Door daarbij in het systeem ook betalingsachterstanden van bijvoorbeeld huur, energie en sociale dienst te registreren, ontstaat een compleet beeld van iemands financiële situatie en zouden problematische schulden kunnen worden voorkomen. Mogelijk dat er in het huidige tijdsgewricht weer wel meer mogelijk is dan voorheen op het gebied van vroegsignalering, waarbij de privacy niet te zeer geschaad wordt.

In bredere zin vragen wij uw aandacht voor de privacy regelgeving en het voorkomen en/of oplossen van schulden. Veel schuldhulpverleners en maatschappelijke diensten geven aan onze leden aan dat zij de nieuwe privacy wetgeving ook als hinderlijk of zelfs blokkerend ervaren, zoals bijvoorbeeld bij hulpverlening aan gezinnen. Of dit in werkelijkheid ook zo is, dient nader onderzocht te worden, maar het is de moeite waard hier aandacht aan te besteden.

2. Positie preferente schuldeisers veranderen

Door de huidige preferente positie van met name overheidsinstanties bij het innen van schulden ontstaan zeer ongewenste situaties. Het blijft moeilijk uit te leggen dat het Centraal Justitieel Incassobureau voorrang heeft bij het innen van schulden. Daardoor worden bijvoorbeeld naheffingen van toeslagen ingehouden op de maandelijkse huurtoeslag en blijft er geen geld meer over om de huur te betalen. Wat ons betreft zou de preferentie van het innen van schulden eerder bij corporaties moeten komen te liggen, om mensen in ieder geval woonzekerheid te blijven bieden.

3. Stop rigide naleving rondom uitkeringen

Richting uitkeringsgerechtigden wordt vaak erg star omgesprongen met maatregelen als het stopzetten van de uitkering, bijvoorbeeld bij het niet tijdig of niet juist inleveren van bepaalde papieren. Ook worden huurders die openstaande boetes hebben nogal eens gegijzeld; zij worden door de politie in hechtenis genomen totdat de boetes zijn betaald of totdat ze niet langer kunnen worden vastgehouden. Door dit soort maatregelen wordt de schuldenproblematiek eerder vergroot dan verkleind en dreigen schulden steeds vaker een structurele omstandigheid te worden voor een huishouden.

4. Ondersteuning van risicogroepen

Het eerder gememoreerde CBS-rapport Armoede en Sociale uitsluiting 2018 laat zien dat een aantal groepen een vergroot risico op laag inkomen heeft en daarmee op schulden. Ook corporaties constateren dat ouderen zonder pensioenopbouw, vergunninghouders, jonge alleenstaanden en huishoudens met een plotseling inkomensterugval zoals ZZP'ers en mensen die gescheiden zijn vaker in schuldpositie komen.

De ervaring leert dat verplicht budgetbeheer en schuldhelpverlening huisuitzetting kan voorkomen. Sommige groepen huurders zijn sowieso gebaat bij die extra ondersteuning: ouderen die niet thuis zijn in de digitale wereld, alleenstaanden met een GGZ-achtergrond, mensen met een (licht) verstandelijke handicap en vergunninghouders.

Medewerkers van corporaties zouden hier een rol in kunnen spelen, maar daarvoor dient wel de Woningwet aangepast worden en bij leefbaarheid op te worden genomen dat corporaties bijvoorbeeld ook budgetcoaches in dienst mogen nemen, of dat ze een financiële bijdrage mogen leveren. Als schulden of huisuitzetting hiermee worden voorkomen, bespaart dat de betrokken mensen veel gedoe en verergert de situatie niet.

De term budgetbeheer kan soms wat 'zwaar' overkomen. Het hoeft ook niet altijd om volledig budgetbeheer te gaan, maar kan ook een lichtere variant betreffen. Zoals het automatisch inhouden van vaste lasten van de uitkering. Voorbeeld hiervan is het Amsterdamse 'Geregelde Betaling'. Dit werkt op dit moment alleen nog curatief (mensen hebben al schulden), maar zou wat ons betreft ook preventief ingezet kunnen worden voor risico-doelgroepen.

Bovendien is 'Geregelde Betaling' nu alleen nog voor huurders met een bijstandsuitkering. Het zou mooi zijn als huurders met andere inkomsten ook van een dergelijke regeling gebruik kunnen of mogen maken. Gemeenten (en maatschappelijke dienstverleners) dienen hier een grote rol in te spelen.

Vanuit deze praktijk vinden we het van belang dat er:

- Verplicht budgetbeheer komt voor huurders die het financieel beheer zelf niet kunnen;
- Voorlichting over betalingen, huurschulden en budgetbeheer komt voor kwetsbare mensen, waaronder vergunninghouders;
- Afdoende mogelijkheden in de Wet worden geboden om tijdelijk huurkortingen c.q. huurgewinning te kunnen toepassen;
- De mogelijkheid komt om huur in bepaalde gevallen in te houden van de uitkering en dit via voorschriften op te nemen, waar alle gemeenten gebruik van kunnen maken; en

- De mogelijkheid komt om rechtstreekse uitbetaling van de huurtoeslag aan woningcorporaties op een eenvoudigere en toegankelijker wijze dan nu het geval is (opnieuw) mogelijk te maken (zie ook de motie met Kamerstuk 24515, nr.401). Wij verwachten dat dit voor een behoorlijke daling van huurschulden zou kunnen zorgen. Daarnaast zijn eventuele schulden makkelijker in te lossen omdat ze een stuk lager zijn.

Schuldeiserscoalitie en Schuldenvrij!

Zoals gesteld vindt Aedes een brede en gevarieerde aanpak van wezenlijk belang en is om die reden ook partner in de Schuldeisercoalitie. Daarnaast kan Aedes zich inhoudelijk vinden in het door vele organisaties opgestelde Manifest Schuldenvrij!

Meer informatie:

- Richard Bos
Public Affairs Aedes
Tel. 06-51926072 / r.bos@aedes.nl

